

A bad painting körül

Ágnes von Uray *Idefordul* című tárlata

LÓSKA LAJOS

Budapest Galéria, 2018. I. 19. – II. 25.

Ágnes von Uray, alias Szépfalvi Ágnes *Idefordul* című kiállítását tekintetik meg az érdeklődők a Budapest Galéria Lajos utcai épületében. Szépfalvi 1990-es évek

első felében induló festészete formailag az időszak figurális művészeinek – Szűcs Attila, Lajta Gábor, majd a Sensaria társaság tagjai közül László Dániel, Szabó Ábel – kifejezőmódjával rokonítható. Legközelebb talán Lajtához áll, mivel a stiláris egyezések mellett témaválasztásuk is hasonló, mindketten előszeretettel dolgoztak fel különféle színházi és filmes témákat (*Forgatás a parkban*, 2003). Jellemző még munkásságára, hogy nőművészzel is foglalkozik, valamint gyakran készít parafázisokat a francia impresszionisták alkotásairól. Jó példája ennek a fák között, napcsíkos zöld fűben ülő fehérruhás menyasszonya (*Cím nélkül*, 1997), de átdolgozta különböző magazinok illusztrációit is (*Horror vacui*, 2001).

Azok – miképpen jómagam is –, akik ilyen előismertekkel indultak el a Lajos utcába, meglepődtek, esetleg csalódtak is, a művész ugyanis az utóbbi három-négy esztendőben fokozatosan felhagyott a látványfestészettel és bad painting jellegű képeket kezdett el készíteni. A bemutatón giccses, elrajzolt figurákkal, közhelyes témák felvonultatásával igyekeznek meglepni a látogatót, miközben többnyire megmarad a klasszikus művészettörténeti témák, mitológiai történetek (*Maya, Három Grácia, Európa elrablása*) átdolgozásánál.

A mai világunkban egyre gyorsabban bukkannak fel, majd tűnnek el a különböző törekvések. Megszületésükhöz nem kell más, csak néhány, az éppen elfogadott művészeti trendeket megváltoztatni akaró festő, és egy, az alkotásaikat összegyűjtő, bemutató és értelmező művészettörténész. A „rossz festészet” is így jött létre. Az irányzat a 70-es években az Egyesült Államokban született Neil Jenney festő, majd Marcia Tucker kurátor kezdeményezéséből. Ugyanazt a kritikus attitűdöt tűzte zászlajára, amit általában minden új avantgárd stílus: a társadalom és a kultúra közhelyeinek a kifigurázását, kigúnyolását. Több évtized elteltével, valószínűleg az amerikai mintáktól inspirálva rendezték meg 2008-ban Bécsben, a MUMOK-ban a *Bad Painting – good art* című tárlatot, melynek kapcsán P. Szabó Ernő így ír: „...kulcsszerepe volt a tiltakozásnak a bevett formák, a sztereotípiák, a tradícióra hivatkozó

foto: Berényi Zsuzsa

ÁGNES VON URAY: *Kata ocelottal*, 2013, olaj, vászon, 70x60 cm

ÁGNES VON URAY: *Grethe*, 2013, olaj, vászon, 102×154 cm

vagy éppen trendinek számító, ám tartalmilag, minőségileg megkérdőjelezhető megoldások, az avantgárd egyeduralma ellen”¹.

Ha alaposabban megvizsgáljuk a bad painting jellegű munkákat, azt kell tapasztalunk, hogy nincsenek sajátos, csak hozzájuk köthető stílári jegyeik, leginkább a giccses előadásmód, az erotika, a végtelenségig elrajzolt figurák, a túlhajtott expresszív és primitív formák jellemzik őket. Előzményeiket pedig a dadaizmusban és a nyers, durva, csiszolatlan kifejezőmódokat összefogó art brut-ben kell keresnünk.

Megjegyzem, vannak olyan hazai művészek is – elsősorban felugossy László elrajzolt alakjaira, Bogdándy Szultán csontokból és más hulladékból készült objektjeire, esetleg Elekes Károlynak az Ecseri piacon beszerzett, feljavított képeire gondolok –, akiknek alkotásai beletartozhatnának ebbe a műfajba, miközben ők esetleg nem is tudnak erről.

E rövid visszatekintés után lássuk magát a kiállítást! Nem minden alap nélkül jelenthetem ki, hogy a kollekciónagyrészt a nőkről és kisebb mértékben a macskákról szól, mivel a képek mindegyikén hétköznapi hús-vér vagy elképzelt, különféle jelképként megjelentett, lengén öltözött nők és aktok láthatók, viszont férfiember egyetlen sincs rajtuk. Az első teremben azonnal szemben találjuk magunkat a nőiség allegóriájával, egy arany keretben tengerparton pózoló, felemelt karú hölgygel, *Glóriával* (2014). Átellenben az *Első bál* című festményen (2014) négy fedetlen vállú fehér ruhás leány tűnik fel. Ebbe a helyiségbe kerültek a mű születésének különböző fázisaira utaló vázlatok is. Mint ismeretes, a művészek

egészen a 20. század elejéig számos vázlatot készítettek a megfestendő képhez. Nem csoda hát, hogy ez a gyakorlat, illetve a téma, sőt a cím is felidézte bennem Borsos József *Lányok bál után* (1850) című biedermeier képének finom erotikáját. Az örökbecsű műalkotásokat és mitológiai jeleneteket megidéző munkák egyike az Európa elrablásának történetét elmesélő. A témának az antikvitás óta számos feldolgozása született. Ezek legtöbbje azt a jelenetet örökíti meg, amikor Zeusz bika

ÁGNES VON URAY: *Glória*, 2014, olaj, vászon, 120×100 cm

ÁGNES VON URAY:

Első bál, 2014,
papír, vegyes
technika,
140x140 cm

fotó: Berényi Zsuzsa

képében elrabolja Európát, Agénór főnőcsai király lányát. Uray giccses cégéereket idéző stílusban festette meg a történetet, tengerbe gázoló fekete bikával, rajta ülő vörös hajú hölgygel (*Európa*, 2013). A *Három Grácia* (2014), amelyen három fehér bikinifelső és kék fürdőruhakendős hölgy táncol a tengerparton egy piros drapéria előtt, almát tartva a kezében, jól felismerhetően Raffaello hasonló című remekművének kompozíciós megoldásait követi. A „rossz festészet” szerintem legjobb példája a kiállításon a művész tudatosan elrajzolt, Goya remekére is emlékeztető, ruhátlan Mayát ábrázoló vászna (*Maja*, 2015). A fekvő akt egyik lába jóval rövidebb a másikonál, mellette pedig olyanok, mintha két levehető zsákocskát akasztottak volna a helyükre. Befejezésül szólnom kell a több tucat cicás rajzról is. A macskákat az egyiptomiak időszámításunk előtt 2000 körül háziasították, és napjainkban is a kedvencünk. Nem véletlen tehát, hogy az évszázadok folyamán számos szimbolikus jelentéssel ruházták fel e doromboló teremtményeket. Az Egyiptomból Hellászba, majd Itáliába kerülő macskák Rómában Diana

istennő jelképeivé váltak. Mindig is nőies állatoknak tartották őket, ezért is szerepelnek attribútumként különböző aktfestményeken Manet *Olympiájától* Czimra Gyula *Pihenéséig* (1956).

A galériából kilépve eltöprengtem azon, hogy bizony tudatosan rossz, elrajzolt képet sem olyan könnyű festeni. Ez az akadémikus végzettségű Ágnes von Uraynak sem mindig sikerült, ugyanis el kellett volna felejtene minden olyan, a főiskolán tanult koloncot, mint az anatómiai ismeretek, az arányrend, a megkomponáltság, a színek célzatos használata stb. Napjainkban a művészet területén már nem olyan egyszerű újat, meghökkentőt kitalálni, mint a 20. század elején, a közönség régen megszokta a művészek provokációit. Ám miközben a sorra születő irányzatokkal, kifejezőmódokkal ismerkedünk, nem árt emlékeznünk arra az örök igazságra, hogy a műalkotás esetében a tartalom ugyanolyan fontos, mint a forma, illetve hogy az ellentétek nemcsak elválasztják és megsemmisítik, de ki is egészítik egymást. És így van ez a széppel és a rúttal, valamint a jó és a rossz művészettel is. Talán ez lehet a kiállítás egyik tanulsága.

Jegyzet

1 P. Szabó Ernő: Rossz képek, jó művészet, Új Művészet, 2008/7, 31-33. o.